

PERFORMANȚA PRIN PRISMA RAPORTĂRII INTEGRATE. O ABORDAREA A CADRULUI ELABORAT DE CONSILIUL INTERNAȚIONAL PENTRU RAPORTARE INTEGRATĂ

PERFORMANCE THROUGH INTEGRATED REPORTING. A FRAMEWORK APPROACH DEVELOPED BY THE INTERNATIONAL COUNCIL FOR INTEGRATED REPORTING

CZU: 657.37:005.322.1

GROSU Veronica¹, TANASĂ (Brînzaru) Simona-Maria²

¹Dr., prof. univ., ^{1,2}Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

e-mail: ¹veronicag@seap.usv.ro, ²brinzarusimona@gmail.com

Rezumat. Performanța unei organizații este un termen complex care, în prezent, este strâns legat de sustenabilitate. Cuantificarea performanțelor necesită adoptarea unor perspective multiple sau a unui sistem complex de indicatori financiari și nefinanciari care să ducă la o imagine completă a performanței globale.

Din perspectiva raportării integrate, performanța trebuie privită ca o relație interconectată între elementele financiare și cele nefinanciare, economice, sociale și de mediu, deoarece este înțeleasă diferit de investitori și de alte părțile interesate.

Cadrul privind raportarea integrată emis de IIRC asociază performanța cu cele două concepte, creând valoare în timp pentru organizație și pentru alte părți interesate și conceptul de capital prin cele șase tipuri definite în cadru. Cadrul IIRC lasă loc interpretărilor performanței, atrăgând multe critici. În același timp, lipsa unui sistem de indicatori bine definit în măsurarea performanței este un dezavantaj al acestui cadrului.

Key words: performanța, crearea valorii, investitori, stakeholderi, capital, raportare integrată.

JEL Classification: M41, M49

Introducere

Performanța este un termen amplu și des întâlnit în literatură de specialitate, având o multitudine de definiții. Performanța financiară, nefinanciară, operațională, economică, socială sau de mediu, sunt termeni diferiți abordați de diverși autori fără a fi clar delimitată sfera de cuprindere a acestora sau cum contribuie la formarea performanței globale. De asemenea, întâlnim asocierea termenului de performanță cu productivitate, eficiență, eficacitate, rentabilitate, profitabilitate, competitivitate. De aici reies multe confuzii ale definirii termenului de performanță, inclusiv delimitarea acestuia.

În contextul actual, performanța unei companii este strânsă legată de sustenabilitate. Companiile și-au schimbat viziunea asupra performanței și includ pe lângă performanța financiară și cea nefinanciară, privite din mai multe perspective.

Cadrul privind raportarea integrate elaborat de IIRC asociază termenul de performanță cu formele de capital și conceptul de creare de valoare.

Performanța în termeni generali

Termenul „performanță” descrie o contribuție evaluată la realizarea obiectivelor organizaționale. Această contribuție poate fi generată de persoane și grupuri de angajați din cadrul organizației, precum și de grupuri externe, de exemplu furnizori (Hoffman, 1999).¹²

¹² Samsonowa, T., *Industrial Research Performance Management-Key Performance Indicators in the ICT Industry*, Springer, 2012, p. 24;

I. Jianu afirmă: „Performanța este o stare de competitivitate a întreprinderii care îi asigură prezența durabilă pe piață. Performanța este un indicator al unui potențial de rezultate viitoare care apare ca urmare a satisfacerii obiectivelor strategice. Deci performanța nu caracterizează o situație de moment, ea se referă întotdeauna la viitor.”¹³ Performanța este un indicator ce ține de viitor și depinde de modul în care o întreprindere își gestionează activitatea pentru a-și atinge obiectivele de performanță popuse.

În funcție de crearea valorii „performanța pentru întreprindere reprezintă ceea ce contribuie la ameliorarea cuplului valoare-cost, și nu doar ceea ce contribuie la diminuarea costului sau la creșterea valorii”¹⁴, afirmație susținută de P. Lorino. Astfel, este necesară explicarea modului în care întreprinderea creează valoare; acest concept nu trebuie privit doar din perspectiva acționarului, ci din a tuturor părților interesate de performanța întreprinderii. Așadar performanța poate avea înțelesuri diferite pentru fiecare categorie de stakeholderi ai unei entități economice.

În contextul economic actual, putem afirma că performanța unei entități economice este strâns legată de obiectivele stabilite deoarece obiectivele economice sunt însoțite de obiective sociale și de mediu. Performanța este asociată cu valoarea creată pentru investitori, satisfacerea optimă a nevoilor clienților, motivarea angajaților, cu eficiență și productivitatea activității derulate, dar și cu impactul activității asupra mediului în care activează.

Măsurarea, raportarea și îmbunătățirea performanței se realizează prin intermediul diverselor categorii de indicatori care îi regăsim în literatura de specialitate sub forma indicatorilor financiari și nefinanciari ce sunt asociați performanței financiare și nefinanciare, performanței economice, sociale și de mediu. Practic este imposibilă folosirea unui singur indicator pentru a aprecia performanța unei entități economice datorită complexității activității acesteia de aceea se apelează la un sistem de indicatori. Astfel se creează o imagine amplă asupra performanței globale a unei organizații privită din mai multe perspective ce se influențează reciproc.

Performanța prin prisma raportării integrate conform cadrului IIRC

În viziunea lui IIRC, performanța este privită prin efectele produse asupra tipurilor de capital utilizate în activitatea unei companii. Cadrul elaborat de IIRC¹⁵ prezintă șase tipuri de capital: financiar, productiv, natural, social-relațional, uman și intelectual care pot varia în funcție de domeniul de activitate precum și capacitatea acestuia de a le utiliza prin intermediul unui model de afaceri bine definit conduce la creșterea sau descreșterea capitalurilor. De aici rezultă conceptul de creare de valoare, pe de o parte, pentru organizație care pune în prim plan furnizori de capital financiar, și pe de altă parte, valoare pentru stakeholderi. Valoarea creată este influențată de mediul extern, de relațiile cu stakeholderi și de diversele resurse de care dispune organizația.

Raportarea integrată reprezintă reconcilierea a două teorii principale conform lui Eccles: teoria acționarilor și teoria stakeholderilor. Prima teorie presupune că obiectivul principal al unei companii este maximizarea valorii pentru acționari. Din această perspectivă, rolul raportării integrate este de a aborda doar aspectele legate de mediu, social și guvernanta care influențează valoarea companiei. Teoria stakeholderilor implică crearea valorii pentru toate părțile implicate. Prin introducerea raportării integrate, companiile devin mai conștiente de toți stakeholderi săi care pot avea un impact asupra procesul decizional. Raportarea integrată se bazează pe aceste două teorii deși aparent sunt opuse, ele se combină pentru a balansa oportunitățile de a încorpora beneficii atât din partea companiilor, cât și a părților interesate.¹⁶ Aceste două teorii le regăsim și în cadrul privind RI elaborat de IIRC prin intermediul de conceptului de creare a valorii în timp.

¹³ Jianu, I., *Evaluarea, prezentarea și analiza performanței întreprinderii*, editura CECCAR, București, 2007, p.20;

¹⁴ Herțeg, A. S., Olar, M. V., *Posibilități de obținere și de valorificare a informației de tip poziție financiară și performanță financiară*, din revista *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*, CECCAR, Nr. 7/Iulie 2012, p. 21;

¹⁵ Traducere după *The International IR Framework*, IIRC, 2013, p. 12, disponibil la adresa: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>, [accesat la 05.03.2018];

¹⁶ Dragu I., Tiron-Tudor A., *Research agenda on integrated reporting: new emergent theory and practice*, 2014, p. 224.

Deși există anumite critici aduse la adresa IIRC datorită afirmațiilor precum: „Scopul principal al unui raport integrat este de a explica furnizorilor de capital cum o organizație creează valoare în timp” sau că RI ar trebui să permit furnizorilor de capital financiar „o alocare mai eficientă și mai productive a capitalului” care pun accentul mai mult pe valoarea creată pentru furnizorii de capital. Cu toate acestea, în ciuda acestei orientări explicite către investitori, IIRC a susținut altceva prin definirea conceptului de creare a valorii care ar reduce decalajul dintre cele două abordări: valoarea pentru organizație, deși termenul este extrem de discutabil (deoarece organizația este alcătuită nu numai din furnizorii de capital financiar), ea exprimă faptul că, din punct de vedere juridic, organizația aparține și este în primul rând guvernată de furnizorii de capital financiar. Perspectiva „valorii pentru organizație” seamănă cu „abordarea entității” pentru calcularea valorii acționarilor. A doua abordare, valoarea pentru alți exprimă capacitatea unei organizații de a crea valoare pentru ea însăși ținând cont de valoarea pe care o creează pentru alții.¹⁷

Astfel luând în calcul cele două abordări ale conceptului de creare a valorii în timp cadrul IIRC stipulează că „valoarea creată de o organizație în timp se manifestă în creșteri, scăderi sau transformări ale diverselor tipuri de capitaluri generate de activitățile și rezultatele economice ale organizației” ceea ce denotă că valoarea nu se axează doar pe capitalul financiar.

Tipurile de capital sunt definite astfel în cadrul IIRC:¹⁸

- ✦ Capitalul financiar reprezintă totalul fondurilor utilizate prin modelul de afaceri adoptat de o organizație cu scopul de a fi utilizate în producția de bunuri sau prestarea de servicii sau obținute prin finanțare, precum datoriile, capitalurile proprii sau investițiile.
- ✦ Capitalul productiv regăsit sub formă de construcții, echipamente și infrastructură și utilizat în desfășurarea activității unei entități.
- ✦ Capitalul natural reprezentat de totalitatea resurselor și proceselor natural regenerabile sau neregenerabile care afectează activitatea entității precum apa, pământul, resursele minerale și pădurile, biodiversitatea și sănătatea ecosistemului.
- ✦ Capitalul uman este reprezentat de aptitudinile, experiența precum și capacitatea personalului de inovare (valori etice, alinierea la cadrul de guvernare al unei organizații, abilitatea de a dezvolta și implementa strategia unei entități, de a conduce și de a gestiona.
- ✦ Capitalul intelectual reprezentat de active intangibile precum: proprietăți intelectuale (patente, software, drepturi de copyright, licențe) și elemente asociate brand-ului și reputației entității (sisteme, proceduri și protocoale organizaționale).
- ✦ Capitalul social și de relație este reprezentat de instituțiile și relațiile din interior și între comunități și alte grupuri de stakeholderi care includ valorile și comportamente comune, relațiile cheie cu stakeholderi, încrederea și loialitatea pe care entitatea le dezvoltă împreună precum și elementele intangibile asociate brand-ului și reputației entității.

Efectele asupra diverselor tipuri de capitaluri sunt numite în cadrul IIRC „intrări, ieșiri și rezultate”, fiind esențiale pentru conceptul de creare a valorii, și le putem asocia cu performanța unei organizații doar că nu este specificat modul în care pot fi sau ar trebui măsurate capitalurile și modificările acestora. De unde rezultă numeroase diferențe privind cuantificarea sau evaluarea valorii capitalurilor în cadrul rapoartelor integrate prezentate de companii, și implicit în determinarea performanței. Dacă în cazul performanței financiare, lucrurile sunt mai clare și se utilizează indicatori financiari ce pot fi ușor identificați și comparați între entități, chiar și din domenii diferite, în cazul indicatorilor performanței nefinanciare lucrurile sunt mai complexe și mai greu de cuantificat, întâlnind numeroase diferențe în modul de raportare al entităților.

¹⁷ Haler A., Capitolul *Value Creation: A Core Concept of Integrated Reporting*, din cartea *Integrated Reporting. A New Accounting Disclosure*, Chiara Mio, Italia, 2016, p. 43-44;

¹⁸ Traducere după *The International IR Framework*, IIRC, 2013, p. 11-12, disponibil la adresa: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>, [accesat la 05.03.2018];

De asemenea, unul dintre elementele de conținut pentru modelul de raport integrat al IIRC include o componentă separată dedicată performanței care presupune măsură în care organizația și-a atins obiectivele și care sunt rezultatele ce privesc efectele asupra capitalului. Raportul integrat trebuie să includă informații cantitative și calitative despre performanță sub forma următoarelor aspecte:¹⁹

- Indicatori cantitativi ce țin de obiective, riscuri și oportunități, explicând importanța și implicațiile lor, metodele utilizate în gestionarea lor;
- Efectele activității organizației, pozitive și negative asupra capitalurilor, inclusiv efectele materiale asupra capitalurilor în cadrul lanțului valoric;
- Statutul principalelor relații cu părțile interesate cheie ale organizației și modul în care aceasta a răspuns la nevoile și interesele părților interesate;
- Legăturile dintre performanța trecută și cea actuală, între performanța actuală și perspectivele organizației;
- Pot fi incluși indicatori de performanță cheie care combină informații financiare cu informații non-financiare.

În cadrul unui raport integrat, performanța nu se rezumă doar aspectele prezentate mai sus ci pot fi incluse alte categorii de informații sau indicatori conform diverselor standarde care să conducă la o viziune cât mai amplă asupra performanței unei organizații.

Un minus al cadrul emis de IIRC este lipsa unui sistem de indicatori bine delimitat prin care să putem analiza performanța, asigurând o comparabilitate între organizații, totodată, precum standardul G4 de la GRI, al cărui sistem de indicatori propus îl întâlnim în multe rapoarte integrate sau se fac trimiteri la acești indicatori incluși în raportul de sustenabilitate elaborat separat de către companie.

Sistemul de indicatori elaborat în cadrul standardul G4-GRI poate fi asociat cu performanța economică, socială și de mediu și se prezintă astfel:²⁰

<p>Indicatori de performanță economică</p>	<ul style="list-style-type: none"> • fac referire la impactul organizației asupra condițiilor economice ale părților interesate și asupra sistemelor economice la nivel local, național și global. Cuprinde un număr de 9 indicatori: EC1-EC9
<p>Indicatori de performanță mediu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dimensiunea ambientală a unei organizații se referă la impactul activității acesteia asupra mediului înconjurător. Indicatori de mediu (EN1-34) și se axează pe impactul intrărilor (materia primă, energia și apa) și cel al ieșirilor (emisii, deșeuri, efluenți), biodiversitatea, transport, impactul produselor și serviciilor, precum și respectarea legislației de mediu.
<p>Indicatori de performanță socială</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sunt în număr de 38 de indicatori grupați astfel: • Indicatori ce privesc practicile de muncă și performanța în condiții de muncă decente; • Indicatori privind drepturile omului; • Indicatori privind societatea; • Indicatori privind responsabilitatea de produs/servicii oferite.

Fig. 1. Indicatori GRI

Sursa: standardul G4-GRI

¹⁹ Traducere după *The International IR Framework*, IIRC, 2013, p. 28, disponibil la adresa:

<http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>, [accesat la 05.03.2018];

²⁰ Versiunea G4 *Sustainability Reporting Guidelines*, GRI, 2013, p. 48, disponibil la adresa:

<https://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-G4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf>, [accesat la 05.03.2018];

Acești indicatori sunt proiectați de GRI ca instrumente ale strategiilor de management orientate către un avantaj competitiv și crearea de valoare pentru companie.²¹

Consider că modul în care regăsim clasificate capitalurile în cadrul privind raportarea integrată IIRC și clasificarea indicatorilor de performanță elaborați de GRI, putem vorbi despre performanța economică ce ar include capitalul financiar și productiv, performanța de mediu include capitalul natural dar și cel productiv, performanța socială asociată cu capitalul social și de relații, uman și intelectual iar performanța globală o putem evalua prin conceptul de creare a valorii pentru organizației și pentru stakeholderi.

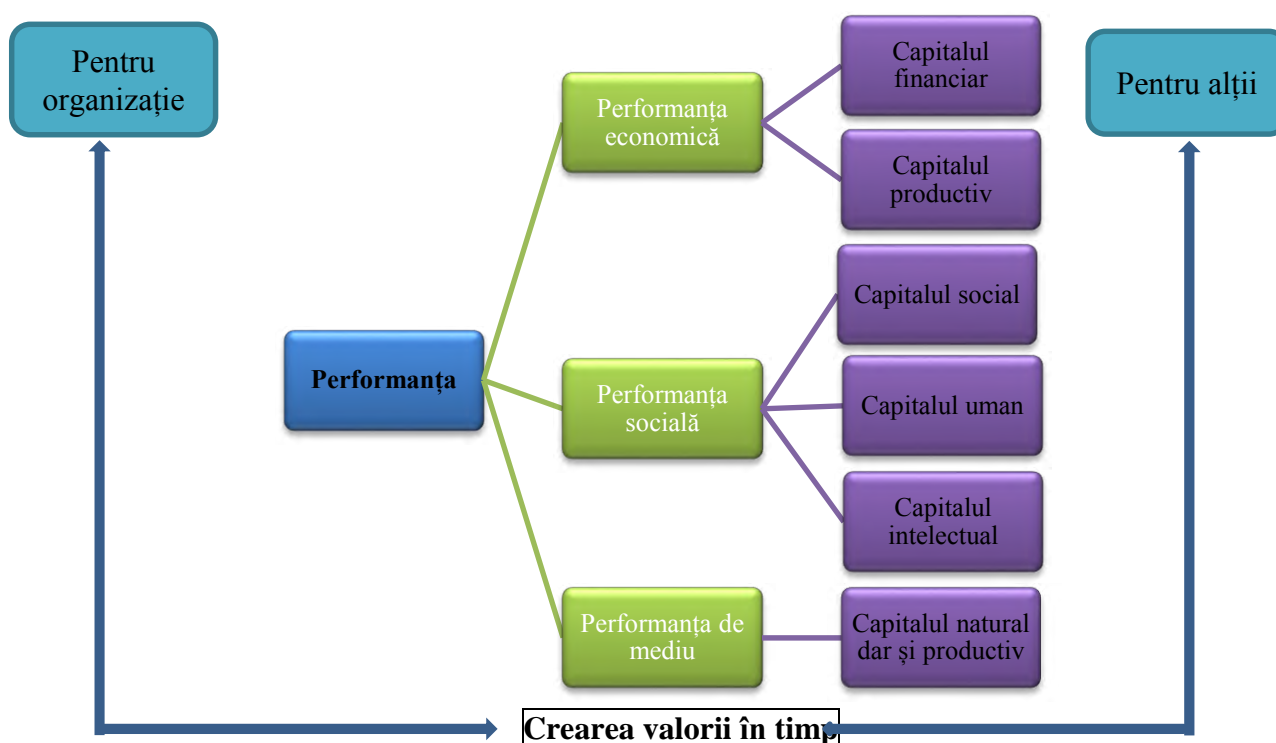

Fig. 2. Performanța globală

Sursa: creație proprie a autorului

În concluzie, performanța poate fi definită ca reprezentând efectele asupra diverselor forme de capital utilizate de o organizație ca urmare a întregului proces de creare a valorii în timp influențat de mediul extern și stakeholderi, de modelul de afaceri adoptat și resursele organizației.

Concluzii

Orientarea organizațiilor spre conceptele de responsabilitate socială și sustenabilitatea au condus la noi standarde de performanță care depășesc dimensiunea financiară, iar acestea trebuie integrate în activitatea curentă pentru a asigura sustenabilitatea afacerii și a atinge performanța globală. Acțiunile întreprinse în acest sens implică costuri din partea organizațiilor, pe termen scurt, dar pe termen lung se obțin beneficii ce nu țin doar de performanța financiară ci și de performanța socială și de mediu.

Din perspectiva modelului privind raportarea integrată elaborat de IIRC, performanța este prezentată prin efectele asupra tipurilor de capital și crearea de valoare. Aceste două concepte sunt

²¹ Lungu C. I., *Dezvoltări privind proiectarea unui model de indice al performanței corporative sustenabile*, din revista Audit Financiar, anul X, p.50;

nu sunt evaluate omogen de toate companiile, existând diferențe între indicatori ce îi putem asocia cu efectele asupra capitalurilor de la un RI la altul.

Din punctul meu de vedere, un sistem de indicatori elaborat de IIRC ar fi și mai ușor de utilizat în evaluarea performanței globale și ar reprezenta un plus adus raportului integrat deoarece multe companii includ în RI indicatori GRI sau fac trimitere la aceștia în rapoartele de sustenabilitate elaborate separat. De aici, putem afirma că indicatori GRI sunt considerați relevanți în evaluarea performanței globale a unei organizații.

Performanța prin prisma raportării integrate IIRC presupune evaluarea modificărilor capitalurilor sub formă monetară sau cantitativă, unde este posibil, dacă nu, ar trebui să fie calitativă deoarece lipsa măsurării monetare nu exclude importanța acestuia în determinarea performanței. Performanța este privită diferit de părțile interesate de aceea trebuie luate în considerare cele două aspecte diferite dar interconectate ale valorii create în timp de către o organizație pentru a crea imagine amplă și fidelă asupra performanței globale conform „gândiri integrate”.

Bibliografie

1. Samsonowa, T., *Industrial Research Performance Management-Key Performance Indicators in the ICT Industry*, Springer, 2012, p. 24;
2. Jianu, I., *Evaluarea, prezentarea și analiza performanței întreprinderii*, editura CECCAR, București, 2007, p.20;
3. Herțeg, A. S., Olar, M. V., *Posibilități de obținere și de valorificare a informației de tip poziție financiară și performanță financiară*, din revista *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*, CECCAR, Nr. 7/Iulie 2012, p. 21;
4. Traducere după *The International IR Framework*, IIRC, 2013, p. 12, disponibil la adresa: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>, [accesat la 05.03.2018];
5. Dragu I., Tiron-Tudor A., *Research agenda on integrated reporting: new emergent theory and practice*, 2014, p. 224.
6. Haler A., Capitolul *Value Creation: A Core Concept of Integrated Reporting*, din cartea *Integrated Reporting. A New Accounting Disclosure*, Chiara Mio, Italia, 2016, p. 43-44;
7. Versiunea G4 *Sustainability Reporting Guidelines*, GRI, 2013, p. 48, disponibil la adresa: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf>, [accesat la 05.03.2018];
8. Lungu C. I., *Dezvoltări privind proiectarea unui model de indice al performanței corporative sustenabile*, din revista *Audit Financiar*, anul X, p.50;